

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ У ВЧЕННІ М. Ф. ВЛАДИМИРСЬКОГО-БУДАНОВА

Наукова діяльність Михайла Флегонтовича Владимирського-Буданова – видатного вченого, доктора російської історії, ординарного професора кафедри історії руського права, археографа, одного із засновників Київської історико-юридичної школи, й на сьогоднішній день викликає інтерес дослідників. Його магістерська дисертація “Немецкое право в Польше и Литве”, яка була захищена у 1869 році, стала результатом плідної праці в київських архівах. Докторська – присвячена темі відносин держави з народною освітою з часів Петра Великого (захистив у 1874 році).

Зацікавлення науковим доробком М. Ф. Владимирського-Буданова виникло фактично разом з його першими працями, при цьому розвідки сучасників здебільше торкалися наукових поглядів та робіт вченого, а от біографічні нариси з’явилися вже після його смерті [1, с. 14].

Науковий доробок вченого можна умовно розподілити за такими основними напрямками дослідження: історія та історія права, історія освіти та освітніх установ.

Цей доробок має свої особливості: частина наукових праць залишилась в рукописному вигляді, частина лише міститься в рецензіях на роботи інших дослідників або оглядах наукової літератури.

Значною мірою зацікавлення вченого зосереджувалися у сфері історії та історії права литовсько-руської держави. Певна частка наукового доробка вченого стосується дослідження історії правового регулювання освіти в зв’язку з розвитком суспільного ладу. Михайло Флегонтович написав декілька праць з історії освіти в Росії: “Государство и народное образование в России с XVII в. до учреждения министерств” (1873–1874), “Государство и народное образование в России XVIII в.” (1874), “Об обязательности народного образования в России” (1876) та інше. Вивчення цього питання, на його думку, має дві основні цілі. З одного боку, можна говорити про зміни, які відбуваються в самому процесі народної освіти, а з іншого – ті зміни, які стосуються самої держави, її функцій, задач, та тих органів, спеціальною функцією яких є функція народної освіти [2, с. 24].

Зосередившись на юридичних (історико-правових) аспектах проблеми – автор визначав це як “історія права освіти” – він вивчав розвиток законодавства щодо народної освіти в зв’язку з розвитком суспільного ладу [3, с. 52]. Він зазначав, що елементарна освіта XVII сторіччя поступово була замінена в XVIII ст. на професійну, і це призвело, на його думку, до змін соціального ладу (стан московського періоду поступово переходить у стан західно-європейського зразку). На думку

М. Ф. Владимирського-Буданова, освіта допетровського періоду була елементарною, але загальною і доступною для всіх, і знаходилась у віданні приходу та общини. З часів Петра Великого турбота про освіту стає урядовою справою і всі зусилля держави, спрямовані на розвиток професійної освіти та утвердження її становості [4, с. 61]. Власне, поняття освіти поглиналось тоді поняттям про службу. І це призвело до утворення замкнутого кола: людина, що не належить до певного стану, не може отримати властиву йому освіту, і навпаки. Проблеми загальної освіти хвилювали уряд значно менше, і лише на приковці XVIII сторіччя прийшло усвідомлення необхідності її запровадження.

Отже, формування світогляду та пріоритетів наукових досліджень М. Ф. Владимирським-Будановим обумовлювалося непростими суспільно-політичними обставинами і відбувалося під їх впливом. Наслідком їх стало зацікавлення вченим історико-правової проблематикою. Підготовка наукових праць, а також викладацька діяльність вченого вимагала не просто скрупульозного опрацювання наявного матеріалу, але й самостійного вирішення малодосліджених проблем в сфері історії права та історії правового регулювання освіти. Також важливе місце в роботі вченого М. Ф. Владимирського-Буданова займала наукова, методична, педагогічна праця, а також участь у діяльності наукових товариств в сфері освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бондарук Т. І.* Основоположники київської історико-юридичної школи М. Ф. Владимирський-Буданов і Ф. І. Леонтович / Т. І. Бондарук. – К. : Віпол, 1995. – 25 с.
2. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Государство и народное образование в России в XVIII в. до учреждения министерств / Владимирський-Буданов М. Ф. – СПб., 1874 – 146 с. – (Журнал Министерства народного просвещения).
3. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Обзор истории русского права / Владимирський-Буданов М. Ф. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1995 – 640 с.
4. *Малиновский И. А.* Памяти учителя / И. А. Малиновский. – Варшава : Совет имп. Варшавского университета, 1917. – 64 с. – (Опыт характеристики ученой и преподавательской деятельности проф. М. Ф. Владимирського-Буданова) (Варшавские университетские известия).